

རན་པ་ལས *ñan-thab* = གྲུ་མ་ *phra-ma* or བླ་མ་ *khram-pa* ཕུགས་, ཕུགས་ བཤམ་ vile language; mean, vulgar conversation; abuse.

རན་པ་ལས་པ་ *ñan-hdebs-pa* to curse, ex-
cerate; མཐུ་རན་པ་ལས་པ་ to curse by means of
witchcraft; cf. མ་རན་.

རན་ན་པ་ *ñan-na-wa* the bad.

རན་པ་ I: *ñan-pa* ལྷན་, ལྷན་, ལྷན་, ལྷན་, ལྷན་
ལྷན་, ལྷན་ bad; miserable; poor; wicked;
ugly; also a scoundrel, slanderer, rogue;
the vile, vulgar, low, mean.

རན་པ་ II: 1. excrement; ordure; manure:
རན་པ་ལས་པ་ལས་ལས་ལས་ལས་ལས་ལས་ by the use of
manure the soil becomes very fertile.

Syn. མི་གཏོང་པ་ *mi-gtsan-ma*; ལྷན་པ་ *skyag-pa*
(*Mñon.*).

རན་པ་བོད་པ་ *ñan-pa brjod-pa* འཇམ་མཁའ་ལྷན་པ་ to
blaspheme.

རན་པ་གཏོང་པ་ *ñan-pa gñah-reñs* a stiff-
necked villain (*Rtsii. 15*).

རན་པ་དབྱེད་པ་ *ñan-pa dpuñ-hsdebs* conspi-
rators; evil-minded men who intrigue,
form a league to do mischief to others.

རན་པོ་ལྷན་པ་ *ñan-spoñ skyes* = དགའ་ཕྱེད་དྲུག་པ་ རན་
or རན་པོ་ལྷན་པ་ *Paras'u Rāma*; རྒྱལ་པོ་ལྷན་པ་ the
son of *Rdul-can-ma* (*Mñon.*); an epithet of
S'ukra and also of the planet Venus
(གཟའ་པ་སངས་).

+ རན་པ་ *ñan-bu* in earlier Tibetan the
word རན་པ་ was used in the place of the
modern expression ཐུན་ or ཐུན་པ་, my humble
or little self.

རན་པ་ *ñan bya-wa* བེད་ལྷན་པ་ reproached;
deceived; cheated.

རན་པ་ *ñam-smra* འཕྲུལ་པ་, འཕྲུལ་པ་ notoriety;
bad reputation; disgrace.

རན་པོ་ལས་པ་ *ñan-bzos ma-byas-pa* འཕྲུལ་པ་
ལས་པ་ not reclaimed; made useless.

རན་པོ་ *ñan-gyo* = བླ་མ་ ལྷན་པ་ or ཐུན་ ལྷན་པ་
hypocrisy (*Mñon.*); རན་པོ་ལས་པ་ (or རན་པོ་ལས་པ་ རན་པོ་ལས་པ་)

ལྷན་པ་ 1. a hypocrite; a fox. 2. of a low
caste.

རན་པོ་ལས་པ་ also རན་པོ་ལས་པ་ ཐུན་པ་ procrasti-
nating, delaying; always throwing a duty
or anything to a distance.

རན་པོ་ *ñan-roq* = རན་པོ་ *ñan-r'ed*.

རན་པོ་ *ñan-lam* = ལང་པ་ རན་པོ་ 1. bad habit,
indulgence in any kind of work, behaviour,
or eating, of a degrading nature. 2. n. of
a place in Tibet (*Deb. 9, 2*).

རན་པོ་ *ñan-çi* འཕྲུལ་པ་ death from starva-
tion or from an accident or epidemic or
plague, etc.; any person or animal that
has died from starvation.

རན་པོ་ *ñan-sel* that which removes the
defilement and purifies: རན་པོ་ལས་པ་ལྷན་པ་,
རྒྱལ་པོ་ལྷན་པ་ རན་པོ་ *ñan-sel* is a term for
water and also for tufts of *kuṣa* and *dub*
grass (*Mñon.*).

རན་པོ་ *ñan-soñ* འཕྲུལ་པ་ those actually
gone to damnation.

རན་པོ་ *ñan-gso* to feed and foster per-
sons or animals that have suffered from
starvation.

རན་པོ་ *ñan-hrullow* and destitute; delapi-
dated; decomposed: རན་པོ་ལས་པ་ རན་པོ་
“(agricultural) tenants who have become
scattered and destitute” (*Rtsii.*).

རམ་དྲུག་ *ñam-dkar* grey colour; not
very white.

རམ་གྲོག་ *ñam-grog* = ལྷན་པ་ རམ་ deep
ravines with precipitous eroded banks,
which are impassable and inhospitable
in aspect. Acc. to Cs. a torrent; acc.
to Sch. the bank of a river grown ridgy
and steep by having been gradually washed
out by currents.

རམ་གྲོག་ཅེན་པོ་ *ñam-grog chen-po* རམ་གྲོག་
poetic name of Tibet which is called
རམ་གྲོག་ཅེ, the country of deep ravines.

རལ་ཆད་པ་ *ñal chad-pa* to be prostrate by fatigue.

རལ་འཇུག་པ་ *ñal-hjug-pa* vb. a. to tire ; to cause to be weary.

རལ་སྟེགས་ *ñal-stegs* 1 : a rest ; a sort of wooden crutch to support a load on the back while resting in a standing posture.

རལ་སྟེགས་ 11 : or རལ་ཚུགས་ a bench or seat inviting repose.

Syn. བཏི་བ་ *bsti-wa* ; རྫོད་པ་ *sdod-pa* (*Mñon.*).

རལ་དབལ་ *ñal-dub-pa* intensive form of རལ་བ་, to be very tired.

རལ་ཐོང་ *ñal-phoñ* fatigued ; become tired.

རལ་མེད་ *ñal-med* ལྷན་པ་ not wearied ; untired ; untiring.

རལ་འཛོལ་ *ñal-h'tsho* refreshment.

རལ་གསོ་བ་ *ñal-gso-wa* lit. to cure weariness ; to take rest : विश्राम, विराम, विरति rest, resting.

རལ་གསོས་ *ñal-gsoṣ* अमण met. for an ascetic.

८२. *ñi* num. fig. 34.

८३. *ñu* 1. num. fig. 64. 2. v. ८३བ་ *ñuwa*.

८४བ་ *ñu-wa* རེ་དང་, རྒྱུ་ལྔ་ལ་ to cry ; to weep ; pf. ८४བ་, resp. ལྷན་པ་ 1. ལྷན་པ་ལེ་མཛེ་མ་, tears that have been shed (*Dz.*) ; 2. ལྷན་པ་ལྷན་པ་ weeping without cause ; hysterical weeping (*Med.*) ; ८४བ་པ་ *ñu-wa-po* a weeper ; ८४བ་པ་ *ñu-mkhan* id.

८५བ་ *ñu-hdod* རུ་ཐུག་པའི་ཐོ་བའི་ རུ་ཐུག་པའི་ཐོ་བའི་ wishing to cry ; going to weep.

८६བ་ *ñu-bro* was about to cry or weep.

८७བ་ *ñu-bod* 1. bewailing ; crying or weeping loudly. 2. རྡོ་རྒྱུ་ལྔ་ལ་ n. of a hell : རྡོ་རྒྱུ་ལྔ་ལ་ རྡོ་རྒྱུ་ལྔ་ལ་ the hell greater in suffering than *Raurava*.

८८བ་ *ñu-rdsi* W. sbst. a loud crying ; bawling out ; lamenting (*Jā.*).

८९བ་ *ñu-ru* teal.

९०བ་ *ñu-ru hjug-pa* to cause to weep.

९१བ་ *ñu-ṣar-can* acc. to *Sch.* a child that is continually crying.

९२བ་ *ñuq-mo* a sob (*Cs.* ; *Schr.*).

९३བ་ *ñug-pa* = ལྷན་པ་ to grunt ; to snore ; to purr.

९४བ་ *ñur-sgra-can* that which grunts ; a pig ; a yak.

९५བ་ *ñur-pa* རྒྱུ་ལྔ་ལ་ duck, esp. the red wild duck, *Anas nyroca*.

Syn. རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *ṣñ-rtah-lus* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *ñi-hor-lo-can* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *gnis-gñis-spyod* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *mtshan-mo-hbral* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *hdod-pa-ldan* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *co-ka* ; རྒྱུ་ལྔ་ལ་ *hdob-chags gser-ldan* (*Mñon.*).

९६བ་ *ñur-pa chen-po* 1. sheldrake. 2. n. of a celebrated Lama of Tibet mentioned in the *Mñon* (*Deb.*).

९७བ་ *ñur-wa* to grunt (of pigs and yaks).

९८བ་ *ñur-ka* as red as fire ; fiery-red (*Jā.*).

९९བ་ *ñur-smrig* རྒྱུ་ལྔ་ལ་ is described as རྒྱུ་ལྔ་ལ་ རྒྱུ་ལྔ་ལ་ reddish yellow ; saffron-colour.

ॱ॰བ་ *ñur-smrig gos* the robe of an ordained monk which ought to be, but is not often so in Tibet, of orange-colour ; he who wears the reddish-yellow ; a Buddhist mendicant dressed in reddish-yellow clothes.

ॱॱབ་ *ñur-smrig chen-po* = རྒྱུ་ལྔ་ལ་ རྒྱུ་ལྔ་ལ་ a great Buddhist monk ; a monk who is great on account of his orange robe.

ང་ *ñe num. fig. 94.*

ང་ *ñed* ཡོད་ pers. pron. first person, sing. in *C.* for ང་, I; ང་གི་ my or mine; ང་ཚམས་གི་ our.

ང་གི་ *ñed-ñid* = ང་ཁོ་ན་, ང་རང་ I myself; we ourselves.

ང་གཉིས་ *ñed-gñis* we two; ང་ཕྱུ་ན་གསུམ་ we three brothers.

ང་ཚམས་ *ñed-rnam*s, ང་ཅག་, ང་ཚོ་, ང་དག་ are variously used for the plural of ང་ to signify we.

ང་རང་ *ñed-rañ* I, or I myself.

ངས་ཁ་རག་ *ñes-kha-rag* n. of place in Tibet (*Deb.* ག 25).

ངས་པ་ *ñes-pa* བཤུགས་, རྒྱུ་བ་, བཤུགས་, བཤུགས་, བཤུགས་ certain, true, sure, firm; also truth, reality, certainty: བདག་ལ་ངས་པ་ཞིག་རྒྱུ་བ་དུ་གསོལ་ I ask you to communicate to me something certain, i.e., authentic news: རེ་བ་ངས་ death is certain (*Jā.*); རྩིས་འཕྲོ་ལ་ངས་པ་ *rtsis hphro la ñes-pa* to be sure of a mathematical calculation, i.e., to hold it as a certain result.

Syn. བདེན་པ་ *ñden-pa*; བཤུགས་ *mi-bshu-wa*; རྩིས་པ་མཛེན་པ་ *rdsun-po ma-yin-pa* (*Mñon.*).

ངས་ཁྱབ་ *ñes-khyab* བཤུགས་; = ཁྱབ་ཁྱེད་ལ་ རྒྱུ་བ་ the proportion of space inside a country to that which is outside, whether large or small; ཁྱབ་ཁྱེད་ལ་གཤིས་ངས་པ་ཁྱབ་པ་ that which is fully encompassed or covered over by another object is called *khyab-byed*.

ངས་གྲོལ་ *ñes-grol* (*ñe-dol*) བཤུགས་, བཤུགས་ = ངས་པ་ལས་གྲོལ་, i.e., བཤུགས་པ་དང་ནད་དང་རྒྱུག་བཤུགས་ལས་གྲོལ་ liberation from the transmigratory existence, disease, and suffering.

ངས་འགྲོ་ *ñes-hgro* transmigration; ངས་པར་འགྲོ་རན་མོང་མཐོ་ངས་དག་ཞིང་སྐྱེས་པ་ return to another state of existence after death,

either to hell or heaven, or to any non-earthly place.

ངས་རྒྱལ་ *ñes-rgyal* = ངས་པར་རྒྱལ་ བཤུགས་ certain victory; triumph. དབྱེ་བདུན་རྒྱུ་མོང་མ་ལས་ triumph over enemies, the devil and misery, is described as *ñes rgyal*.

ངས་སྒྲ་ *ñes-sgra* བཤུགས་ a real sound; བཤུགས་པ་ངས་པའི་སྒྲ་ཐོས་པ་ any sound that has made an impression in the mind.

ངས་སྒྲོགས་ *ñes-sgrogs* བཤུགས་ emphasis; any proclamation; reading letters or sacred writings loudly that there may not be any mistake about them.

ངས་ཅེ་མེད་ *ñes-cher-med* it is not quite sure; I do not know for certain.

ངས་བཤུགས་པ་ *ñes-hjugs-pa* བཤུགས་ assurance; to assure; དག་པ་དང་ཤིག་པའི་ལས་སྐྱེས་པ་ངས་བཤུགས་པ་ to enter on good and bad actions.

ངས་བཤུགས་ *ñes-hjoms* fully subduing an enemy, the devil, etc.

ངས་བཤུགས་ *ñes-brjod* a true and authoritative expression; ངས་བཤུགས་ཀྱི་རིག་བྱེད་ རྒྱུ་བ་ the Rig Veda; true sayings or revelations.

ངས་ཐོབ་ *ñes-ñam* the certain fall or degeneration.

ངས་ཐོབ་ *ñes-thob* བཤུགས་ the real or certain gain; it is explained thus: རེ་བ་རྒྱུ་བ་ཀྱི་ནོར་རྒྱུ་མས་, ཁོ་ས་སྐྱེས་མངས་རྒྱུ་ཀྱི་ས་ལས་ ཁོ་འཕང་སྐྱེས་ངས་པར་ཐོབ་ *ñes-par-thob* is the gaining of wealth, honour, or sainthood, Buddhahood, the stages to it, &c.

ངས་དག་ *ñes-dag* བཤུགས་; = ངས་པར་དག་ purification; cleansing; རྒྱུ་བ་དང་རྩིས་ཤིག་སྐྱེས་སྐྱེས་པ་དག་ sure cleansing of faults, defilements, stains, sins, etc.

ངས་རྒྱ་ *ñes-don* བཤུགས་; = ངས་པའི་རྒྱ་ or རྒྱ་དཔལ་ certain and true meaning or import; also immediate or absolute knowledge of the truth.

ངེས་གཏུང་ *ñes-gduñ* བཤག་ཅིང་= ངེས་པར་གཏུང་བ་
anything that gives sure pain: ལྷག་བཤམ་
དང་རྩྭ་མོངས་ཀྱི་མེ་དང་ཉི་མས་ངེས་པར་གཏུང་བ་ misery
and sufferings which like fire and rays of
the sun burn with certainty.

ངེས་སྒྲུང་ *ñes-gnuñ* = དངོས་པོ་མཚུངས་ or འདྲ་བ་
hdra-ba similar things; also similarity in
things (*Mñon.*).

ངེས་པ་ཅན་ *ñes-pa-can* real; actual.

ངེས་པ་ཉིད་དུ་ *ñes-pa ñid-du* in reality; truly;
in truth; really.

ངེས་པའི་ཕུང་པོ་ *ñes-pahi phuñ-po* རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ཕུང་པོ་
= ངེས་པ་མཐུག་ཅན་ all things perceivable and
realisable: དཔེར་ན་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཟེར་ན་གཟུགས་སུ་
ཁྱུང་པ་མཐུག་ཅན་བཤམ་པ་ལྟ་བུ། for example, *rūpa-*
skandha signifies all that has been transmuted
into bodily form collected together.

ངེས་པར་ *ñes-par* འཇགས་ལྷན་ ལྷན་ adv. certainly;
surely; really; to be sure.

Syn. ཁོང་མ་ཅག་པ་ *gor-ma chag-pa* (*Mñon.*).

ངེས་པར་གུན་ཕྱིན་ *ñes-par kun-sbyin* རྒྱུ་ལྡན་གྱི་ཕྱིན་པ་
removal; ངེས་པར་འབྱོར་གུན་པ་ཕྱིན་པ་ལས་ giving in
charity to all living beings; ཡང་རང་གི་དངོས་
པོ་གུན་ངེས་པར་ཕྱིན་ན། or consists in giving over
one's properties to others.

ངེས་པར་སྐྱེ་བ་ *ñes-par skye-wa* sure produce or
infallible results; for instance བསྐྱེད་པ་ལས་ཡོན་
ཏན་ངེས་པར་སྐྱེ་བ་ from study knowledge is the
sure result; བསྐྱེད་པ་ལས་རྟོགས་པ་ from medi-
tation true thought (enlightenment) is
produced; རྩོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་དག་ཤིང་དུ་ from the
power of resolute will, birth in a happier
state is ensured; ལས་ཀྱི་དབང་གིས་ངེས་པར་སྐྱེ་བ་ by
force of *laṣ* (i.e. of *Karma*) one is born in
the transmigratory state; ལྷན་ལས་འབྲས་བུ་འཁོར་
from cause fruit is evolved.

ངེས་པར་དགའ་བ་ *ñes-par dgah-wa* perfect
satisfaction; to be really pleased.

ངེས་པར་འགུགས་ *ñes-par hgugs* འགུགས་པ་ the
act of bringing under one's own sure pos-

session or power any wished-for property
or person by the exercise of occult powers.

ངེས་པར་འགྲུབ་པ་ *ñes-par hgyur-wa* = མ་འོངས་པ་
འགྲུབ་པ་ the future; that will be; that is
destined to come.

ངེས་པར་འགྲོ་བ་ *ñes-par hgro-wa* འགྲོ་བ་
to go to certainty, i.e., to *Nirvāṇa* or emanci-
pation from the sufferings of the world.

ངེས་པར་རྒྱལ་བ་ *ñes-par rgyal-wa* to be com-
pletely victorious; to bring a certain thing
or person under one's command or control.

ངེས་པར་བརྟུན་པ་ *ñes-par bregal-wa*, = མཐར་ཕྱིན་པ་
འགྲུབ་པ་ one who has arrived at a sure
conclusion; one who has attained to an
absolute state; one who has been saved
or emancipated.

ངེས་པར་གཏོང་པ་ *ñes-par-gcod-pa* lit. to cut
sure; to make certain; རྩོམ་མཁས་པ་ something
that will certainly happen; ངེས་པར་ཆོད་ *ñes-*
par-chod to prevent the occurrence of omi-
nous events by means of mystical charms.

ངེས་པར་འཇགས་པ་ *ñes-par-hjug-pa* to establish
firmly.

ངེས་པར་མཉན་བྱས་ *ñes-par mñan-byas* = འཇགས་
པ་ anything promised; an undertaking
(*Mñon.*).

ངེས་པར་རྟོགས་པ་ *ñes-par rtogs-pa* or རྟོག་རྟོག་པ་
འཇགས་པ་ true investigation; same as རྟོགས་
པ་རྟོགས་པ་ འཇགས་པ་, to arrive at the truth
of a thing or in a wider sense to reflect on
the true signification or import of a word
or expression, as to whether the right con-
clusion has been arrived at, etc.

ངེས་པར་བརྟན་པ་ *ñes-par brtan-pa* བརྟན་པ་, རྩོམ་པ་
certainty; the state free from sin; the state
of reality.

ངེས་པར་བརྟན་པ་ *ñes-par bstan-pa* རྟན་པ་ estab-
lished religion or doctrine.

ངེས་པར་གཏོང་མཛད་ *ñes-par gnod-mḍad* lit. one
who really does mischief; འགྲུག་པ་ an epithet
of a deity of wrathful mien.

ང་ཚ་མེད *no-tsha-med* or ང་ཚ་ཁྱེད་མེད *shameless*; immodest; impudent.

Syn. ལོག་པར་སློབས *log-par-spobs*; ཕྱི་བརྟོན་ཅན་ *spyi-brtol-can*; དཔྱལ་མགོ་སྤྱག་པོ་ *dpral-mgo-stug-po*; གདོང་ཆེན་ཅན་ *gdon-chen-can*; འཛེར་བ་མེད་ *htsher-wa-med*; སྤངས་པ་མེད་ *skyen-s-wa-med*; མུ་ཙན་ཚུགས་མེད་ *mu-cor tshugs-med*; ང་མི་བསྐྱུང་ *no-mi-bseruñ*; གནོད་མེད་ *gnod-med* (*Mñon.*).

ང་ཚབ་ *no-tshab* = སྐུ་ཚབ་ *sku-tshab* a representative; a proxy (*Yig. k. 53*).

ང་མཛར་ *no-mtshar* wonder ང་མཛར་ཅན་ *amaze* wondering; wonderful; ང་མཛར་ཆེ་ *amazement*; ང་མཛར་བ་ *exciting* curiosity; to be curious; to wonder.

ང་རྩལ་ལྷན་པ་ *no-rdsun rgyab-pa* to disguise; to put under a false garb; also to garble.

ང་གཞིག་ *no-gyog* or ང་མ་དང་གཞིག་པོ་ = དཔོན་གཞིག་ master (himself) and servant.

ང་འུ་ *no-ru* or ང་ར་ in the face; = ང་ར་དུ་ in the face of; before the eyes.

ང་ལོག་མཁན་ *no-log-mkhan* a rebel, mutineer; ང་ལོག་ཅན་ *sedition*; faithless; rebellious.

ང་ལོག་པ་ *no-log-pa* = ང་སྒྲོག་པ་ to turn the face against; to revolt; to rebel against; to oppose.

ང་གུས་ *no-gus* a copy from the original.

ང་ཤེས་པ་ *no-ches-pa* འཇིགས་ཤིང་ཤེས་པ་ to know a person or thing; to recognize an acquaintance.

ང་སྟོན་ *no-so* joy; sometimes for ང་བཅོམ་ a high title or dignity: ང་སྟོན་ཆེ་བར་འོང་ you will have great joy; he will obtain high dignity; ཕྱིན་པ་ལྷན་པ་ བཟུང་བ་ to make presents or give alms to another to his full satisfaction.

ང་སྤྱུངས་ *no-sruñs* 1. regard to the opinion of others; an aiming at applause. 2. body-guard: ང་ལ་དཔོན་མེད་གཞིག་མེད་ང་བསྐྱུང་མེད་ *na-la dpon-med gyog-med no-bseruñ-med* I have no

master, no servant, none to guard me (*A. 7*).

ང་བཅོམ་མཛན་པ་ *no-bso mthon-po* a high title or position; one in exalted position.

ང་བཅོད་བྱ་བ་ *no-bsod bya-wa* to praise one to the face; to flatter; to eulogise.

ང་ག་ *Nog* n. of a place in Tibet where the monastery of Shong was founded by Lama *Ces-rab-mehog* of Myur (*Deb. 4*).

ང་གས་ *nogs* ཁྱོད་ཀྱི་ཁོང་ the bank of a river or lake; འཇུག་ང་གས་ = རྒྱུ་ང་གས་ a place on the bank of a river where people crossing it; land. Acc. to *Jā.* mountain side; slope; ghaut.

Syn. འགྲམ་ *hgram*.

ང་གས་ཐོབ་ *nogs-thob* n. of a number (*Ya-sel. 57*).

ང་མ་ *Nom* 1. n. of a place in Tibet (*Deb. 4*). 2. satisfaction: ང་མ་དུ་བྱུང་བ་ རྒྱལ་ཁོང་མཛུགས་ཕྱད་པ་ཡིན་མོད་ I indeed accomplished something very satisfactory (*A. 152*).

ང་མ་པ་ *nom-pa*, pf. ང་མ་པ་ཆུབ་, བཟུང་, རྒྱལ་ཁོང་ སྤྱི་བྱུང་ to satisfy one's self with gain; to be contented: མ་ང་མ་མ་ I am not satisfied; ང་མ་མ་ཆད་འབྱུང་བ་ to drink one's fill.

ང་མ་པ་ *nom-s-pa* sbst. 1. ཆུབ་ཁོང་ contentment; satisfaction. 2. oblation for quenching the thirst of the Yidag. 3. a hermit; a recluse in the wilderness who enjoys contentment; ང་མ་པ་མེད་པ་ insatiable: ང་མ་པ་མ་འབྱུར་ བྱིན་པ་ཡིན་པ་མ་འབྱུར་ his thirst will be quenched; his desire will be fulfilled.

Syn. རྩིས་པ་ *tshim-pa*; རྩིས་པ་ *chog-pa*; ཡངས་པ་ *yon-s-bseruñ*; ལག་པ་ལག་པ་ *lag-pa-hgebs* (*Mñon.*).

ང་ར་ *Nor* 1. v. under ང་འུ་. 2. n. of a monastery of the *Sa-shya-pa* School; n. of a district in Tibet.

ངས་ *nos* པག 1. side; margin; edge; surface; བདུན་ངས་ front side; ལྗོངས་ *lho-nos* southern side or slope; ངས་གཅིག་ one side. 2.=ང་ in the state of: བདེ་བ་བདུགས་པའི་ངས་ ནས། while in the state of being happy; while prosperous; མེ་ཁང་གི་ངས་=མེ་ཁང་གི་ལྷགས་ the surface of a mirror; སའི་ངས་ the surface of the earth. 3. basis or foundation.

ངས་རྒྱུད་ *nos-rgyud*=དངོས་བརྒྱུད་ personally.

ངས་འབྱུང་རྟགས་ *nos-hbyor rtags* 1. a receipt or sign of having received a thing. 2. original sign or signification.

ངས་ཟིན་པ་ *nos-sin-pa*=དངོས་ཟིན་པ་ vb. 1. to be selfish. 2.=ངས་ཁང་ self interested: དེ་བས་རང་ལྟོན་ངས་ཁང་གསལ་བོར་ཤོད། therefore, clear of self-interest, confess your faults (*Rdsa.* 15).

ངས་ཡངས་ *nos-yañs* བུའུལ་པ་ breadth.

ངས་གུས་ *nos-gus* a copy from the original.

ངས་སུ་ *nos-su* openly; publicly; plainly.

དངགས་སྒྱུ་ *dñags-sñan*=རང་ག་སྒྱུ་, v. སྒྱུ་ དངགས་ཀྱི་ཡུལ་ poetry; a poem.

དངང་བ་ *dñān-wa*, pf. དངངས་ རྩམས་, to be out of breath; to pant; to feel oppressed, e.g., when plunged into cold water, but especially when frightened and terrified. 2. to be frightened; to fear; to be afraid of: ཅེས་དངངས་ནས་ thus being affrighted.

དངངས་སྒྲུག་ *dñāñs-skrag* རྩམས་, རྩམས་ in colloq. great fear; panic.

Syn. འཛིགས་སྒྲུག་ *jigs-skrags*.

དངངས་པ་ *dñāñs-pa* རྩམས་ 1. fear དངངས་པར་ རྩམས་ he became frightened. Often pleonastically joined with སྒྲུག་ or འཛིགས་ or with both. 2.=དེ་གཤམ་ལ་ pure; clean.

དངན་འབྲེན་པ་ *dñān-hthen-pa* misappropriation; not returning things taken away from another.

དངར་ *dñar* or དངར་བ་ 1. nectar; sometimes used for མངར་ sweet; དངར་པོ་ sweet taste. 2. མངར་དུ་དངར་བ་=གྲུལ་བརྒྱུགས་ to put in order; to arrange properly.

དུད་མོ་ *dñud-mo*=ལུད་མོ་ *ñud-mo* (*Sch.*).

དུལ་ *dñul* ཀལ་ཤུའ་, རྩམས་, རྩམས་ silver; money. The kind of silver called མཚོག་མན་ is imported into Tibet from Khorasan. The silver current in Tibet consists of ingots, Indian rupees, and a thin native coin, the *chō-tang* or *tang-ka*.

དུལ་སྒྲུག་ *dñul-skam* བཟུངས་ oxide of mercury.

དུལ་སྒྱུད་ *dñul-skud* silver-wire.

དུལ་སྒྱེད་ *dñul-skyed* silver-belt.

དུལ་ཁ་ *dñul-kha* རྩམས་-མཚོགས་ silver mine; silver vein; དུལ་ཁ་འདྲོན་པ་ to work a silver mine.

དུལ་ཐུག་ *dñul-khug* or དུལ་ཐུག་ money-bag; purse for silver coins.

དུལ་འགག་ *dñul-hgag* a silver cup or silver slate.

དུལ་རྒྱུ་ *dñul-rkyan* goblet made of silver: དུལ་རྒྱུ་ཆང་ལ་དུལ་འཇམ་པ་རྒྱུ་དྲོད། silver goblet for beer and silver cup for *arrack* (*Jig.*).

དུལ་ཅུ་ *dñul-chu* བཟུངས་, བཟུངས་ quick-silver.

Syn. འདྲོད་ཕྱིན་ *hded-byed*; འཕྲོག་ཕྱིན་ *hphrog-byed*; ས་བོན་ *sa-bon*; མེས་འཛོང་ *mes-hchiñ*; དུལ་ཕྱིན་ *dñul-byed*; དག་པའི་ཁམས་ *dag-pahi-khams*; ཁམས་ཆེན་པོ་ *khams-chen-po*; མཚལ་སྒྱུས་ *mtshal-skyes*; རྒྱུག་ཕྱིན་ *rgyug-byed* (*Mñon.*).

དུལ་ཁྱིག་ *dñul-tig* one of the six kinds of bitters which are, viz.—གཤམ་ཁྱིག་, མངས་ཁྱིག་, དུལ་ཁྱིག་, ལྷགས་ཁྱིག་, ལུས་བདུ་ཁྱིག་, ལྷུང་ཁྱིག་, stated to possess wonderful healing virtues.

དངུལ་རྩ་མིག་མ *ḍhul-rta-mig-ma* silver ingots in the shape of a horse-hoof, weighing about 165 *tolas* or rupees imported into Tibet from China.

དངུལ་དམ *ḍhul-dam* wine-cup made of silver.

དངུལ་དུལ་མ *ḍhul dul-ma* silver-ink (Sch.).

དངུལ་རྩྭ *ḍhul-rdo* རྩྭ་མཐུག་མཚོ་ལྗང་ *haematite* ore of iron; this term is also applied to a kind of stone on which silver is tested.

དངུལ་ཤོར *ḍhul-phor* རྩྭ་ལེ་ལྷན་པ་ *wooden cup mounted with silver* used by the higher classes in Tibet for drinking tea.

དངུལ་མིག་ *ḍhul-rmig* bar or ingot of silver.

དངུལ་ཚགས་ *ḍhul-tshags* silver-work on copper, brass, or iron; plating of silver on articles made of those metals.

དངུལ་བཟོ *ḍhul-bzo* རྩྭ་ལྔ་མཁོ་ *silversmith*.

དངུལ་ཤོར་མཚོ་ *ḍhul-ho-kha-ma* the purest silver imported into Tibet from China.

དངུལ་ཁེ *ḍhul-li* one tenth of the measure called ཧོན་ *hon*.

དངུལ་སྤར *ḍhul-srañ* an ounce of silver; used as an equivalent of current money in Tibet, = to one Chinese *tael*.

དངོས་ *ḍño* 1. edge; also = རྩྭ་ལེ་འོག་མ་ *shore; bank*. 2. = རྩྭ་ལེ་མཚོ་ *the edge of a knife*; རྩྭ་གསལ་གྱི་དངོས་ *“edge of whip-cord”*; lash of a whip (*Jā*). 3. = རྩྭ་ལེ་ *handle of a knife* (*Cs*).

དངོས་པོ *ḍñom-pa* = དངོས་པོ་ལྔ་ *brightness splendour*.

དངོས་པོ་ལྔ་ = དངོས་པོ་ལྔ་ *shining; bright* (*Cs*); དངོས་པོ་ལྔ་ *ḍñom-che* very bright, cf. རྩྭ་ལེ་.

དངོས་ *ḍños* (in Gram.) ལྔ་ལྔ་ 1. original; reality; real; very self; དངོས་དང་རྩྭ་ལེ་ *reality and illusion*; མངམ་རྩྭ་ལེ་དངོས་ *the real Buddha*; ལྔ་དངོས་ *the real god* (not the image); དངོས་ *is equivalent to རྩྭ་ལེ་ real*;

reality. 2. proper; genuine; true; positive (opp. to negative); personal; དངོས་ལོ་དཔ་ *personally present*. 3. ལོ་ལོ་ *chief, principal*; དངོས་སྤྱོད་ *in bodily form, e.g., to appear bodily*: ལོ་ལོ་དངོས་སྤྱོད་མེད་ཀྱང་། *even though the letter ལོ་ is not actually written there*.

དངོས་སྤྱོད་ *ḍños-skyes* personal present: ལོ་ལོ་ལྔ་གྱི་མཚོ་ལྗང་ལྔ་གྱི་དངོས་སྤྱོད་མེད་ཀྱང་། *one roll of fine serge, as specified in the letter, sent as a personal present has without damage arrived* (*Fig. k.*).

དངོས་གྲུབ་ *ḍños-grub* (ñoi-dub) བཟོ་ 1. the accomplishment or acquisition of the real thing sought for; gen. perfection or excellence; anything superior; acc. to *Jā*. honour, riches, talents, and esp. wisdom, higher knowledge, and spiritual power, as far as they are not acquired by ordinary study and exercise, but have sprung from within spontaneously or in consequence of long and continued contemplation. In Buddhism དངོས་གྲུབ་ seems to denote consummation of worldly as well as spiritual objects. Temporal acquirements are called ལྔ་མཚོ་གྱི་དངོས་གྲུབ་, general or ordinary consummation (in reference to material objects); the other is called མཚོ་གྱི་དངོས་གྲུབ་, the supreme consummation, which is the attainment of Buddhahood, i.e., *Nirvāṇa*. The following are the eight ordinary *ḍños-grub* or ལྔ་མཚོ་གྱི་དངོས་གྲུབ་ as enumerated in the sacred books of the Northern Buddhists:—(1) ལོ་ལོ་ལྔ་དངོས་གྲུབ་ *the enchanted sword made so by some mystical religious process*; for instance, if any one touching it wishes to acquire any object, merit, power, etc., he gets it; (2) ལོ་ལོ་ལྔ་དངོས་གྲུབ་ *efficacy of magical pills*; by some religious charms medicated pills are made to possess wonderful healing properties; by

their use one may become healthy and fine looking; (3) མེག་མྱེན་གྱི་དངོས་གྲུབ་ a medicine for the eye by the use of which one is able to see things in an occult manner; (4) རྒྱ་མཉོག་གི་དངོས་གྲུབ་ the power of walking miraculously and swiftly, generally by the efficacy of some enchanted leaf or leaves; (5) བརྒྱད་ལེན་གྱི་དངོས་གྲུབ་ the magical elixir by using which an old man of eighty may look like a young man of twenty; (6) མཁའ་ཕྱོད་གྱི་དངོས་གྲུབ་ the occult process of miraculously vanishing bodily into the state of the gods; (7) མི་རྣམས་ལ་འདི་དངོས་གྲུབ་ the power of miraculously disappearing from an assembly, etc., without being seen by anybody; (8) ས་ཡོག་གི་དངོས་གྲུབ་ the power of passing through a wall, mountain, or earthly barrier, without any difficulty.

དངོས་ངན་ *dños-ñan* = རིད་པ་ or སྨིད་པ་ *sbed-pa* lean (in body); thin; emaciated.

དངོས་འཇུག་ *dños-hjug* the matter or the subject of a work (*Tsa-tika*).

དངོས་རྒྱུད་ *dños-rñed* real or substantial gain; also obtaining one's object; anxious; thoughtful.

དངོས་དོད་ *dños-dod* the original text; the principal part of a work.

དངོས་པོ་ *dños-po* བསྐྱུ, བུལ, ལཱ་ལྷ་, དཔ, བཅུག, 1. property in gold or silver; substance; belongings; goods; furniture; utensils; article; position: ངས་དངོས་པོ་དཔར་དཔར་ལྷོད་བཞིན། I have given cash, lit. red cash or gold: ཁོ་པོ་བྱུང་མེད་དང་འབྲེལ་བའི་དངོས་པོ་གང་ཡང་ཕྱག་ཏུ་མི་བཞེས། (A. 50) the Lord (Atis'a) does not touch (receive) with his hand any article connected with (i.e., belonging to) woman. དངོས་པོ་མེད་པ་ immaterial, unreal; also worthless, poor, hollow; དངོས་པོ་མཚན་ ལུགས་པོ་ experience; དངོས་པོར་བྱས་པ་ = རྟོན་ཏུ་བྱས་པ་ བསྐྱུ་ཆུང་ made material, substantial; ལག་པོ་འདི་དངོས་པོ་ object or matter of rejoicing. 2. occurrence, events,

action 3. in Buddhism subject matters; properties; virtue: དངོས་པོ་ལ་བཞི་ལམ་དབྱེ་བཅུ་ཅུ་དབྱེ་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཆོས་རྣམས་བཤུས་ཆོས་ངས་གང་དུ་ཕྱུག་པ་དེ་ནི་མཛད་པའི་ཡིན་ནོ། I have compiled subject-matters classifying them under four, nine or twenty-nine heads, that is *Sūtrānta*, wherein I have explained religious matters (*K. d.* 373).

དངོས་པོ་སྒྲུབ་པ་ *dños-po sgrub-pa* to bring a thing about; to set it on foot or a-going; as a philosophical term, substance, matter; དངོས་པོར་འཛིན་པ་ the belief in the reality of the existence of matter, holding it as simple and absolute. In Buddhist ontology there are eight kinds of དངོས་པོ་ བཅུག་ or states:—(1) རྣམ་མཁྱེན་ wisdom; (2) ལམ་ཞེས་ཏེ་ knowledge of the ways and means; (3) བཅས་ཅད་ཞིས་པ་ཏེ་ད སའོ་རྒྱུ་མཁྱེན་ omniscience; (4) རྣམ་གྲུན་མཛོད་རྫོགས་རྟོགས་པ་ the contemplation of (the possibility of) bringing all things into perfection; (5) རྩ་མོར་ཕྱིན་པ་ reaching the climax; the state of attaining to the highest point of moral excellence; (6) མཐར་ཁྱིམ་པ་ attainment to finality, i.e., emancipation; (7) ལྷན་ཅིག་མག་ཅིག་གིས་མཛོད་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པའི་རྫོད་བ། to attain to the perfected state of enlightenment in an instant; (8) ཆོས་ཀྱི་རྒྱ་ བཅོམ་ཀའ་ལ་ the supreme, spiritual existence.

དངོས་པོ་མཚུངས་ *dñis-po mtshun*, v. དེས་རྒྱུད་

དངོས་པོ་བཞི་ *dños-po gshi*, abbr. of བཞི་དཔེ་རྣམས་ གྱི་དངོས་པོ་བཞི་ the four articles of merit.

དངོས་མ་ *dños-ma* original; natural; natural productions (*Cs.*).

དངོས་མིང་ *dños-min* 1. the proper or real name of a thing. 2. the noun substantive.

དངོས་མེད་ *dños-med* དངོས་པོ་མེད་པ་ ལུགས་པོ་ unreal; that was never born nor existed: ཆོས་ལམས་མེད་ དངོས་པོ་མེད་པ་ ལུགས་པོ་ སའོ་བཅོམ་ (*M. V.*) all objects are unsubstantial, immaterial, not existing (*Cs. and Was.*).

དངོས་གཤིན *dnos-gtsan* lit. pure in substance; originally pure; of the first or superior quality.

དངོས་འཛིན *dnos-hdsin* identification; also holding as one's own; possession of worldly objects: འཛིན་ཉེན་གྱི་ཡོད་པ་དང་སྤྱད་ལག་ན་མས་ལ་བདག་ཏུ་འཛིན་པ། to hold as real and belonging to one's self things worldly which are unreal and therefore nobody's.

དངོས་གཞི *dnos-gshi* བུ་ལྔ་, བུ་ལྔ་, བུ་ལྔ་ the basis of a thing; the thing itself.

དངོས་ལྷན་གསལ་ *dnos-cugs* abbr. of དངོས་བརྟན་ and ལྷན་གསལ་, honest belief in a doctrine and also apparent belief in it.

དངོས་སུ་ *dnos-su* in actual substance.

དངོས་སྒྲོབ་ *dnos-slob* direct or personal disciple—Ananda was the personal disciple of Buddha.

མངག་པ་ *mñag-pa*, pf. མངགས་, to commission, charge, send, delegate, i.e., a messenger, commissary, etc.

མངག་གཞུག་ *mñag-gshug* also མངག་གཞུག་པ་ རྒྱལ་, གི་རྒྱལ་ a messenger, emissary, servant, slave.

Syn. གཞུག་པ་ *gyog-po*; བྱན་ *bran* (*Mñon.*).

མངགས་པ་ཅན་ *mñags-pa-can* རྒྱལ་ a messenger; envoy.

མངགས་པ་བྱ་བ་ *mñags-pa-byed* one executing a mission; a commissioner.

༥ མངན་ *mñan* རྒྱལ་ མཉམ་པ་བྱ་བ་ a curse; a necromantic injury; མངན་བསྐྱར་བ་ enumeration of curses (*Cs.*).

མངན་པ་ *mñan-pa* to curse; to execrate.

མངའ་ *mñah* resp. for དབང་ might, dominion, sway, power; མངའ་མཛད་པ་ to govern, to rule; མངའ་རྒྱུས་པ་ to obtain power; མངའ་རྒྱུད་པ་ *mñah-sgyur-wa* to have mastered a thing; to understand thoroughly.

མངའ་བརྒྱུས་པ་ *mñah brñes-pa*=དབང་མཛད་པ་ to get authority, power, etc.; to be authorized, v. མངའ་མཛད་པ་ (*Mñon.*).

མངའ་མང་ *mñah-thaṅ* power, might.

Syn. བསགས་ཀྱི་བ་ *bsags-rgyab*; རྒྱུ་བསགས་ *bsnong-btags*; ལྷན་བསྐྱར་པ་ *lhas-btan-pa*; བཞོན་ལ་ *bgo-skal*; རྒྱུ་བསགས་ *bsnong-btags*; རྒྱུ་བསགས་ *bsnong-gyi-las*; ལྷན་བསྐྱར་པ་ *lhas-btags*; ལྷན་བསྐྱར་པ་ *gnam-btags*; ལྷན་བསྐྱར་པ་ *chas-btags*; ལྷན་བསྐྱར་པ་ *skal-ltan*; དབང་མང་ *dwang-thaṅ* (*Mñon.*).

མངའ་མང་ཅན་ *mñah-thaṅ-can* powerful; one in power.

མངའ་བདག་ *mñah-bdag* བེམ་, རྒྱལ་པོ་, རྒྱལ་པོ་ lord; owner; master; sovereign; an epithet of Buddha (*M.V.*).

མངའ་བདག་ཁོ་རེ་ *Mñah-bdag kho-re* n. of a certain early king of Tibet (*Loñ.* ༩ ༧).

མངའ་བདག་ཁྱི་རམ་པ་ *Mñah-bdag Khr Ra* or Ralpachan, the famous king of Tibet who greatly patronized Buddhism and also extended the limits of his dominions to the borders of China proper. Under his orders Buddhist works were translated from Sanskrit into Tibetan. He reigned about the end of the 9th century A.D. (*Deb.* ༧ 41).

མངའ་བདག་ཀླུ་མ་ *Mñah-bdag-naṅ* n. a ruler of the province of Nyang; also ལྷན་བསྐྱར་པ་ཞིག་གི་མཛན་ that of a Buddhist saint (*J. Zan.*).

མངའ་བདག་འོད་ལྗེ་ *Mñah-bdag Hod-lde* n. of a king of Tibet (*Loñ.* ༩, ༧).

མངའ་བདག་ལྷ་ལྗེ་ *Mñah-bdag Lha-lde*, འོད་ལྗེ་ཁོ་རེ་ལྷ་ས་ “the son of King Kho-re of Tibet” (*Loñ.* ༩ 9).

མངའ་ལྷན་མ་ *mñah ldan-ma* རྒྱལ་པོ་འཕྲུག་པོ་ a mistress, sweetheart, a secret wife.

མངའ་བ་ *mñah-wa* 1. vb. to own; to possess; also sometimes resp. for ཡོད་པ་ to be; to have: ལྷན་བསྐྱར་པ་གསུམ་མངའ་བཤེ། the king having three sons: བཞུན་པོ་འོད་ལྗེ་ལ་བསྐྱར་པོ་མངའ་བཤེ། your

majesty is not unwell. 2. adj. (partic.) being owned by; belonging to. 3. མངའ་ལྷན་པ་ having, owning, or being in possession of (*Jü*).

མངའ་འབངས་ *mñah-hbañs* = མངའ་ཞབས་ རྒྱུ་ a subordinate; a tenant; a subject.

མངའ་མཛད་ *mñah-mdsad* བཟུ་ lord, master; མངའ་མཛད་པ་ = དབང་ཐོབ་པ་ vb. to lord, rule over; also to own.

མངའ་འཛིན་མ་ *mñah-hdsin-ma* she who has assumed power; she who controls her husband.

མངའ་ཞབས་ *mñah-shabs* = མངའ་འབངས་.

མངའ་ཐོག་ *mñah-hog* མངའ་ཞབས་པ་ subject; subjection; also under the power of; within the jurisdiction or dominion of (*Situ*. 1).

མངའ་རིས་ *Mñah-ris* 1. = མངའ་ཞབས་ or མངའ་འབངས་. 2. n. of the westernmost province of Tibet now known as Ngari Khorsum. It formerly consisted of three districts, Purang, Shangshung, Mañ-yul, which were apportioned to the three princes of the royal family of Tibet, viz., བརྒྱ་ཤིས་མགོན་ | དཔལ་གྱི་མགོན་ and རྒྱ་གཙུག་མགོན་. From this circumstance the province came to be known by the name of *Mñah-ris* (*A.* 63). Out of these three districts, Purang, Gugé (Shangshuñ), and Mañ-yul, were afterwards formed, when the province of མངའ་རིས་བསྐོར་གསུམ་ became an important part of Tibet. They are poetically described:— སྐུ་རངས་གངས་ཀྱིས་བསྐོར་ Purañg surrounded by snowy mountains; ཁུ་གེ་གཡའ་ཡིས་བསྐོར་ Gugé surrounded by rocky cliffs; མངལུལ་མཚོ་ཡིས་བསྐོར་ Mañ-yul filled with lakes. The whole country round the sources, and the upper courses of the Indus and the Sutej, together with some of the more western parts is now called (མངའ་རིས་འཁོར་གསུམ་) Ngari Khorsum. It also includes Rudok.

མངའ་རིས་ཁམ་བུ་ *mñah-ris kham-bu* apricots from Baltistan and Nga-ri.

མངའ་རིས་རྟག་མོ་ *Mñah-ris Stag-mo* n. of a celebrated lama of མངའ་རིས་ *Mñah-ris*.

མངའ་རིས་གྱ་ *mñah-ris-ga* a kind of apricot grown in མངའ་རིས་.

མངའ་གསོལ་བ་ *mñah-gsol-wa* 1. to be installed in power; to be nominated or appointed to a dignity or position. 2. to praise; བརྒྱ་ཤིས་ མངའ་གསོལ་བ་ to wish auspicious success; to congratulate.

མངའ་གསོལ་བ་, v. རུས་ལེགས་པ།

མངར་བ་ *mñar-wa* = མངར་མོ་ མཐུར་, ལྗང་ལུ་, རྒྱུ་སྒྲན་ sweet; delicious; མངར་གསུམ་དྭགས་གསུམ་ *mñar-gsum dkar-gsum* the three sweets and the three whites:— བུ་རམ་ *bu-ram* molasses; ལྷུང་རྩི་ *sbran-rtsi* honey; and བྱེ་མ་གར་ *bye-maka-ra* sugar (the three whites being milk, curds and butter).

མངལ་ *mñal* གམོ་, resp. ལྷུ་མས་ རྒྱུ་ཡུ་, རྩལ་ the uterus; the womb; also the side of the breast, whence Buddhas are generally born lest they be contaminated by the impurities of the womb.

མངལ་རྩུ་མས་ *mñal-skyes* རྒྱུ་ཡུ་ all animals that are born of the womb.

མངལ་བྱེལ་བ་ *mñal-grol-wa* རྩལ་བ་, གམོ་མེ་འབྱུང་ child-delivery; child-birth; to be born.

མངལ་རྩུ་བ་ *mñal-sgrub* contamination of the womb or pollution caused from child-birth.

མངལ་ཆགས་ *mñal-chags* or མངལ་བྱ་ཆགས་པ་ ལྗང་ལུ་:- སྐུ་, རྩལ་འབྱུང་སྐུ་ 1. conception; the formation in the womb. 2. the foetus or embryo.

མངལ་འཇུག་པ་ *mñal-hjug-pa* or མངལ་བྱ་འཇུག་པ་ གམོ་འབྱུང་པ་ entering the womb (relative to a Buddha); his incarnating himself; his assuming corporeal frame.

མངལ་ཐུར *mñal-thur* a spoon used in midwifery for extracting a dead child.

མངལ་བཟོན་པ *mñal-hdsin-pa* or མངལ་བུ་བཟོན་པ to conceive; to be big with child.

མངལ་ནད *mñal-nad* རྩུམ་པ་མེད་པ་ *mænorrhagia*; disease of the womb.

མངལ་བ *mñal-wa* = ཁྱེད་མངལ་བ bad offensive smell from the mouth.

མངལ་རླུགས་པ *mñal-rugs-pa* གཤེད་པ་འཇོག་པ་ *abortion*; མངལ་རླུགས་པར་བྱེད་པ་ to force delivery or cause abortion.

མངོན་པ *mñon-pa* I: རྟོག་པ་མཚན་པ་ *abhi-dharma* manifestation (this occurs in the works of the *Tirthikas*); conspicuous; visible; evident; manifest; clear; མངོན་པར་བྱུང་བ་ to become manifest; to be verified, proved; as a vb. to be evident; to appear clearly: བཟོན་པར་མཚན་པ་ *that which is true is evident*.

མངོན་པ II: = ཚེས་མངོན་པ་མངོན་པ་ལེ་ཤེས་པ་ *the Abhidharma Piṭaka*; the metaphysical—part of the Buddhist scriptures. At the beginning of the *Abhidharma* of the *Mahāyāna* School a salutation is made to *Bodhisattva* Jam-pal.

མངོན་ཏུ་བྱུང་བ་ *mñon-khyab* སྤྲོད་པ་ལྟར་ལྟ་བུ་ *encompassing* fully; covering all.

མངོན་དགའ་ *Mñon-dgaḥ* 1. n. of a mythological garden and also world: ལྷ་ཡོན་ལྷན་པ་ *“in the east there exists the World of Joy”* (*J. Zan.*). 2. n. of a section of *Çar-rtse* theological school in the monastery of *Gahdan* (*Loñ.* 12). 3. རྒྱུ་ལྡན་གྱི་བུ་མངོན་དགའ་ n. of a merchant's son who was devoted to Buddha.

མངོན་དགོངས་ *mñon-dgoñs* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *deliberation*; design; premeditated plan.

མངོན་པ་གྱུར་པ་ *mñon-hgro-wa* a pioneer; vb. to proceed; to go away.

མངོན་བཅོས་ *mñon-bcos* རྩུག་པོ་མཚན་པ་ *killed, slain, destroyed*.

མངོན་བཟོན་ *mñon-brjod* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *clear explanation of terms*; one of the four parts of the science of words (*शब्दविद्या*); a dictionary which is in two parts: (1) in which one meaning is conveyed by several terms. (2) in which by one word several meanings are expressed.

མངོན་ཉིད་ *mñon-nid* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *the state of being manifest; manifestation*.

མངོན་རྟགས་ *mñon-rtags* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *proof; argument; sign or token of the truth of a thing*.

མངོན་རྟོགས་ *mñod-rtogs* or མངོན་པར་རྟོགས་པ་ *abhi-samay practice, culture*. 1. རྟོག་པ་མཚན་པ་ལྟར་ལྟ་བུ་ *those that by their power of discrimination have fully and clearly comprehended the doctrine of the Çrāvaka School*. 2. རྟོག་པ་མཚན་པ་ལྟར་ལྟ་བུ་ *those that have fully and clearly comprehended the doctrine of the Pratyekya-Buddha School*. 3. རྟོག་པ་མཚན་པ་ལྟར་ལྟ་བུ་ *those that have fully and clearly comprehended the vehicle or yāna of the Tathā-gata*. 4. མངོན་པར་ལྟ་བུ་ *those that have not been able to rightly comprehend any particular doctrine*. 5. རྟོག་པ་མཚན་པ་ *those who have not entered any of the schools*.

མངོན་མཐོང་ *mñon-mtho* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *comprises a god or a human being, (ལྷ་ཡོན་ལྷན་པ་) heaven; those of exalted birth or state*.

མངོན་ཏུ་གྱུར་པ་ *mñon-du gyur-pa* རྟོག་པ་མཚན་པ་ *one of the ten stages of Bodhisattva perfection, to be made manifest. It is explained: = རྟོག་པ་མཚན་པ་མངོན་པ་ལྟར་ལྟ་བུ་ the state in which the tattva (reality) is manifest*.

མདོན་དུ་ཐང་བ *mñon-du dtañ-wa* or བངས་པ
प्रत्युत्थान, अत्युत्थान getting up (from one's
seat out of respect to another person);
removal from a place; going away.

མདོན་དུ་ཕྱགས་པ *mñon-du phyogs-pa* अभिसुख
lit. going to the front; moving forward;
proceeding.

མདོན་དུ་བྱས་པ *mñon-du-byas* साक्षात्कृत, made
manifest.

མདོན་དུ་བཅུན་པ *mñon-du hbyin-pa* to disclose,
reveal; to make known (one's wishes).

མདོན་དུ་ཐོང་བ *mñon-du-hoñ* अभिक्रमण advent,
arrival, coming in.

མདོན་པོར་དོད་པ *mñon-hdod*, अभीप्सा, अनुकर्ष,
अभिमत to wish for; earnest desire.

མདོན་ནོ *mñon-no* प्रजायते स is made
known or evident.

མདོན་པ་པ *mñon-pa-pa* a student of *Abhi-*
dharma; one versed in that part of the
Buddhist scriptures.

མདོན་པའི་རྒྱལ་བ *mñon-pahi ña-rgyal* अभिमान
self-respect; pride.

མདོན་པར་ *mñon-par* adv. manifestly,
openly; evidently; entirely; highly;
greatly; very; མདོན་པར་སྐབས་ཅོད་པ, अभवकाशिक
one who has leisure or opportunity to do
an act of piety or a self-sacrifice; an
ascetic; one who remains in an un-
covered spot to practise religious austerity.

མདོན་པར་བརྟེན་པ *mñon-par bskyed*, v. རྟེན་སྣང་པོར་དོད་པ,
remembrance; any thought dawning in
the mind (*Mñon*).

མདོན་པར་བྱེད་པ *mñon-par khyab-pa* अभिसिद्धा
to cover or encompass well; well-accom-
plished.

མདོན་པར་ཁྲོ་བ *mñon-par-khro* अतीन्द्रिय sbst.
wrath; terrible mien.

མདོན་པར་མཁུ་བར་བྱ་བ = མཆོད་པར་བྱ་བ མཐུག་པས་
to be rendered propitious; མདོན་པར་ཐུར་པ

become manifest, clear; མི་མདོན་པར་ཐུར་པ, तिरो-
भावना to disappear, vanish from the sight.

མདོན་པར་རྒྱལ་བ *mñon-par-rgyal* अभिजात्य pride.

མདོན་པར་རྒྱལ་པ *mñon-par rgyug-pa* अभि-
घावन to follow with speed; to run after.

མདོན་པར་སྒྲུབ་པ *mñon-par sgrub* अभिसम्पन्न well-
finished; well-accomplished.

མདོན་པར་ངེས་ཐུང་བ *mñon-par ñes-myañ* अभिनि-
र्भोग enjoyment.

མདོན་པར་ཇགས་པ *mñon-par chags*, v. བཞིར་བ

1. the transmigratory existence (*Mñon*).

2. རུའི་ཆོད་པ་ཆེད་པ་, ॠचि fondness; attachment; the state
of being very much attached.

མདོན་པར་ཆལ་དུ་བརྒྱས་པ *mñon-par chal-du*
bkran-pa विकीर्ण to spread over; diffused.

མདོན་པར་ཆོད་པ *mñon-par chod-pa* རེ་
ཀུར་མུ་ honour; to make reverence to a kind
friend or to a noble or venerable person.

མདོན་པར་བཞེད་པ *mñon-par brjod*, अवदान, अभि-
लापनता, अभिलाष full expression; elu-
cidation.

མདོན་པར་བདུད་པ *mñon-par btud-pa*, अभिनमित
to pay homage; to bow down out of respect.

མདོན་པར་རྟོགས་པ *mñon-par rtogs-pa* अभिनि-
रूपणा, अभिसमय 1. right discernment; right
knowledge; a clear comprehension; མདོན་
པར་རྟོགས་པ་དང་ཐུན་པ་ one possessed of right
judgment and discernment; མདོན་པར་རྟོགས་
པའི་མཐུན་པས་བྱུང་བ, अभिसमयान्तिक one who has
been purified and perfected by the thorough
exercise of right judgment. 2. a hymn-like
discription (of a deity).

མདོན་པར་བརྟོན་པའི་གྲགས་པ་མཐུག་པས་མཐུག་པས་
མཐུག་པས་མཐུག་པས་མཐུག་པས་མཐུག་པས་
enlight-
ening fame.

མདོན་པར་མཐོང་བ *mñon-par mtho-wa*, अत्युदय
exalted; become sublime.

མདོན་པར་ངངས་པ *mñon-par drañs*, अभिनौति one
who has been conducted to the path of
deliverence—from the sufferings of trans-
migratory existence.

མངོན་པར་འདུ་བྱེད *mñon-par hdu-byed*, འཛིན་མཛུགས་
1. sublime associations, ideas, views. 2. possessing origination, continuance and extinction: རྩིས་ཐམས་ཅད་ནི་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པ་, འཛིན་མཛུགས་རྩིས་ཐམས་ཅད་མེད་པ་: objects are not produced, they are without origination or extinction (*M. V.*).

མངོན་པར་འདུད་པ *mñon-par hdu-pa* འཛིན་མཛུགས་
bowing; bending reverentially.

མངོན་པར་འདུལ་ཐོས་པ *mñon-par hdu-pa* འཛིན་མཛུགས་
to be brought under religious discipline.

མངོན་པར་འདྲོལ་པ *mñon-par hdu-pa* འཛིན་མཛུགས་
drawing out; bring out; exposing; dragging out.

མངོན་པར་འདྲོལ་པ *mñon-par hdu-pa* འཛིན་མཛུགས་
Abhidharma-piṭaka, one of the three classes of Buddhist sacred writings, v. འདྲོལ་པ་གསུམ་.

མངོན་པར་སྤྱོད་པ *mñon-par spyod* = རྒྱུ་ཤེས་པ་, འཛིན་མཛུགས་
witchcraft; mystical measures for the suppression of an enemy.

མངོན་པར་སྤྱོད་པ *mñon-par spyod* = རྒྱུ་ཤེས་པ་, འཛིན་མཛུགས་
enthusiasm; zeal for any work.

མངོན་པར་ཕྱོགས་པ *mñon-par-phyogs* = མངོན་ཕྱོགས་.

མངོན་པར་འཕགས་པ *mñon-par hpaṅs-pa* (འཕྱོགས་པ་
འཕགས་པ) འཕྱུགས་པ་ gone or come out of trans-migratory existence.

མངོན་པར་བྱུང་ཐབས་པ *mñon-par byung-chub*, འཛིན་མཛུགས་
highest state of a *Bodhisattva*; on the brink of the position of a Buddha.

མངོན་པར་དབང་བསྐྱར་པ *mñon-par dcan-skur-wa*
འཛིན་མཛུགས་ the initiation of a monk into the order of *gelong* or *Bhikṣu*.

མངོན་པར་སྤྱོད་པ *mñon-par-sbyor*, འཛིན་མཛུགས་, འཛིན་མཛུགས་
full application of meanings, words and expressions in reference to religion.

མངོན་པར་བྱུང་པ *mñon-par byung-pa* འཛིན་མཛུགས་
occurs (in *Tirthika* works) in the sense of manifestation.

མངོན་པར་འདུད་པ *mñon-par hdu-pa* (འདྲོལ་པ་
འདྲོལ་པ) འཛིན་མཛུགས་ perfect renunciation;

escape from worldly existence with the resolution to go to *Nirvāṇa*.

མངོན་པར་བརྩོན་པ *mñon-par brtson-pa* assiduity, industry.

མངོན་པར་མཚན་པ *mñon-mtshan* འཛིན་མཛུགས་ an evident sign.

མངོན་པར་མ་འདྲིལ་པ *mñon-pa mtshan-nid-pa* (མ་འདྲིལ་པ) he who has clearly realized the true state of things has become *Mñon-pa*.

མངོན་པར་འདྲོལ་པ *mñon-par-hdsin*, འཛིན་མཛུགས་
attachment; passionate love.

མངོན་པར་རྫོགས་པ *mñon-par rdogs-pa* complete fulfilment; perfection in all accomplishments, virtues, etc.; མངོན་པར་རྫོགས་པར་སངས་རྒྱལ་པ་ འཛིན་མཛུགས་ fully enlightened; མངོན་པར་རྫོགས་པར་འཕྲོད་པ་ the attainment of perfect enlightenment, i.e., the state of Buddha.

མངོན་པར་རབ་ཏུ་འཕྱུར་པ *mñon-par rab-tu hphyar*
འཛིན་མཛུགས་ hangs down straightly or suspends (some ornamental fringes or silk cloth).

མངོན་པར་རིག་པར་སྤྱོད་པ *mñon-par rig-paham*
gnan-wa cognition; knowing of.

མངོན་པར་ཤེས་པ *mñon-par shes-pa* འཛིན་མཛུགས་ pre-science; resp. མངོན་པར་མཁན་པ་ *mñon-par mkhan-pa* འཛིན་མཛུགས་ certain gifts of supernatural perception, of which six kinds are enumerated: (1) ལྷ་ལྷོ་ལྷོ་གི་མངོན་ཤེས་ འཛིན་མཛུགས་ seeing anything clearly as if with divine sight. By the exercise of this power one can see (realize) the sufferings of all kinds of living beings; (2) ལྷ་ལྷོ་ལྷོ་མངོན་ཤེས་ འཛིན་མཛུགས་ divine hearing in a perfect manner. By the exercise of this knowledge one can hear the sound of ཐུང་མོ་ (the smallest insect) and understand the different languages articulate and inarticulate of all living beings; (3) མ་འདྲིལ་གྱི་སེམས་ཤེས་པ་ལས་ འཛིན་མཛུགས་ knowledge of another's heart; མེས་པ་གྱི་རྣམ་གྲངས་ ཤེས་པ་ལེ་མངོན་ཤེས་གཞན་སེམས་ཤེས་པ་ལེ་མངོན་ཤེས་ knowing of another's thoughts; རྒྱུ་ཤེས་པ་ལེ་མངོན་ཤེས་ serial